

۱ از نمونه بارز تأکید هم‌زمان بر شباهت‌ها و تفاوت‌های میان انسان‌ها و فرهنگ‌ها، «مراسم حج» را توضیح دهید.

۲ قبول تفاوت‌ها و احترام به آن‌ها در فرهنگ جهانی چه اهمیتی دارد؟

۳ دو سطح عقلانیت فرهنگ جهانی را بنویسید.

۴ چرا فرهنگ جهانی باید روح تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند؟

۵ فرهنگ‌هایی که رویکرد جبرگرا دارند با انسان‌ها چه می‌کنند؟

۶ «حریت و آزادی» چه مفهومی در فرهنگ جهانی دارد؟

۷ با کدام ارزش جهان‌شمول می‌توان مانع دوقطبی شدن جهان و پایمال شدن حقوق انسان‌ها شد؟

۸ ارزش جهان‌شمول «معنویت» در فرهنگ جهانی یعنی چه؟

۹ چه فرهنگ‌هایی نمی‌توانند معیاری برای سنجش عقاید و ارزش‌ها داشته باشند؟

۱۰ عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول چه هستند؟

۱۱ فارابی کدام جامعه را «مدینه فاسقه» می‌نامد؟

۱۲ کدام فرهنگ از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید؟

۱۳ چه فرهنگی، فرهنگ سلطه یا استکبار است؟

۱۴ فرهنگ سرمایه‌داری چه عاملی را مورد توجه قرار می‌دهد؟

۱۵ صهیونیسم آرمان‌ها و ارزش‌های خود را متوجه چه می‌داند؟

۱۶ فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌هایشان مربوط به قوم خاصی است، چگونه جهانی می‌شوند؟ دو نمونه مثال بزنید.

۱۷ چه فرهنگ‌هایی توانایی «جهانی شدن» ندارند؟

۱۸ فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در پهنه جهان گسترش می‌یابد است.

۱۹ علت اینکه فرهنگ‌ها متنوع‌اند، چیست؟

۲۰ فرش «پازریک» کهن‌ترین فرش دنیا، مربوط به کدام سلسله ایرانی است؟

۲۱ عناصر فرهنگی در تداوم تاریخی و گسترش جغرافیایی، چه تفاوتی دارند؟

۲۲ آیا فرهنگ‌های مختلف گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی دارند؟

۲۳ جدول زیر را کامل کنید.

ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی	توضیحات
عقلانیت	- پاسخ به پرسش‌های ثابت بشر - پاسخ به پرسش‌های متغیر بشر

۲۴ پیش از این، درباره‌ی تناسب زندگی فردی با زندگی فرهنگی سخن گفتیم. اگر فرهنگ جهانی ویژگی‌های جهان‌شمول گفته شده را داشته باشد، انسان‌هایی که در چنین فرهنگی پرورش می‌یابند چه ویژگی‌هایی خواهند داشت؟ چه انسان‌هایی و با چه ویژگی‌هایی می‌توانند چنین فرهنگی را پدید آورند؟

پیامد	نمونه‌ها	انواع فرهنگ‌ها براساس قابلیت جهانی شدن
		دارای ارزش‌های عام و جهان‌شمول
		دارای ارزش‌های قومی و قبیله‌ای با نگاه سلطه‌جویانه
		دارای ارزش‌های قومی و قبیله‌ای بدون نگاه سلطه‌جویانه

۲۶ آیا می‌توانید به برخی از ارزش‌های عام و جهان‌شمول اشاره کنید؟

۲۷ «هرکس، فردی را بی‌آن‌که مرتکب قتل یا فساد در زمین شده باشد...» به نظر شما وجه اشتراک مطالب بالا چیست؟

۲۸ فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای آن مطابق نیازهای فطری باشد همان فرهنگ حق است. فارابی جامعه‌ای را که عقاید و ارزش‌های آن حق باشد اما هنجارها و رفتارهای آن موافق و همسو با حق نباشد، مدینه‌ی فاسقه می‌نامد. درباره‌ی نمونه‌های تاریخی فرهنگ‌هایی که در آن‌ها عقاید و ارزش‌ها با هنجارها و رفتارهایشان سازگار نیست، گفت‌وگو کنید.

۲۹ در سرزمین پهناور ایران در طول تاریخ چه فرهنگ‌هایی شکل گرفته‌اند؟ چه عناصری از این فرهنگ‌ها باقی مانده است؟

- ۱ در این مراسم انسان‌ها از زن و مرد گرفته تا اقوام، ملت‌ها و نژادهای متفاوت در جایگاهی برابر در یک زمان و مکان جمع می‌شوند و در کنار همدیگر در مسیر خداپرستی رشد می‌کنند.
- ۲ پذیرش این تفاوت‌ها در عین اینکه صلح جهانی را در برابر جنگ و خشونت پاس می‌دارد. انگیزه شناخت متقابل را فراهم می‌کند.
- ۳ ۱- ابتدا باید به پرسش‌های بنیادین بشر دربارهٔ انسان و جهان پاسخ دهد.
۲- فرهنگ جهانی باید براساس عقاید و ارزش‌های بنیادین خود به پرسش‌های انسان در شرایط تاریخی مختلف و نیازهای متغیر پاسخ مناسب بدهد.
- ۴ فرهنگ جهانی باید روح تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم آورد.
- ۵ فرهنگ‌های جبرگرا منکر نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشتشان می‌باشند، قدرت مقاومت را از آدمیان می‌گیرند، آن‌ها را به موجوداتی منفعل تبدیل می‌کنند و زمینه نفوذ سلطه‌گران را فراهم می‌آورند.
- ۶ برخی قید و بندها مانع رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی‌اش می‌شوند و زمینه ظلم بر او را فراهم می‌کنند. فرهنگ جهانی باید حریت و آزادی انسان از این قیدوبند را تأمین نماید.
- ۷ چاره این امر، ارزش جهان‌شمول عدالت و قسط است که فرهنگ جهانی باید در لایه‌های مختلف خود به آن معتقد و پایبند باشد. آسمان‌ها و زمین با عدالت پابرجا می‌مانند.
- ۸ آدمی دربارهٔ مرگ و زندگی خود پرسش‌های بنیادینی دارد که باید به آن‌ها پاسخ داد. او علاوه بر نیازهای مادی، نیازهای معنوی دارد. فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی است از نیازهای معنوی چشم‌پوشی می‌کند، بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد. فرهنگ جهانی باید از ارزش جهان‌شمول معنویت برخوردار باشد.
- ۹ فرهنگ‌هایی که به حقیقتی قائل نباشند، نمی‌توانند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌ها داشته باشند و در نتیجه نمی‌توانند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کنند.
- ۱۰ عقاید و ارزش‌های فرهنگ جهانی باید عقاید و ارزش‌های مشترک انسانی باشند که از آن‌ها به عقاید و ارزش‌های عام و جهان‌شمول یاد می‌شود.
- ۱۱ فارابی جامعه‌ای را که عقاید و ارزش‌های آن حق باشد اما هنجارها و رفتارهای آن موافق و همسو با حق نباشد، مدینه فاسقه می‌نامد.
- ۱۲ فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن در خدمت گروه و قوم خاصی نیست بلکه سعادت همه انسان‌ها را دنبال می‌کند و از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید.
- ۱۳ فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه و گروهی خاص را به دنبال می‌آورد و دیگران را به ضعف و ناتوانی می‌کشد، فرهنگ سلطه یا استکبار است.
- ۱۴ سرمایه‌داری کانون ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می‌دهد و کشورهای دیگر را در پیرامون و حاشیه آن به خدمت می‌گیرد.

۱۵

صهیونیسم آرمان‌ها و ارزش‌های خود را متوجه نژاد خاصی می‌داند و با رویکرد این جهانی خود، دیگران را در خدمت این نژاد به کار می‌گیرد.

۱۶

چنین فرهنگی با عبور از مرزهای جغرافیایی خود، جهان را به مناطقی دوگانه تقسیم می‌کند، یکی از دو منطقه مرکزی و دیگری پیرامونی است. منطقه مرکزی، منطقه پیرامونی را به خدمت می‌گیرد. فرهنگ صهیونیسم بین‌الملل و فرهنگ سرمایه‌داری دو نمونه از این گونه‌اند.

۱۷

فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آن‌ها ناظر به قوم و منطقه خاصی است از محدوده قومی و منطقه‌ای خود فراتر نمی‌روند و جهانی نمی‌شوند مگر اینکه نسبت به سایر اقوام و مناطق نگاه سلطه‌جویانه داشته باشند.

۱۸

فرهنگ جهانی

۱۹

این تنوع به عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آن‌ها برمی‌گردد. یعنی روح و شالوده فرهنگ‌ها متنوع است.

۲۰

دوره هخامنشیان

۲۱

برخی از فرهنگ‌ها عمری کوتاه دارند و برخی مدتی طولانی دوام می‌آورند. برخی در مناطق محدود به وجود می‌آیند و از مرزهای جغرافیایی عبور نمی‌کنند ولی برخی دیگر گسترش دارند. نه تنها فرهنگ‌ها بلکه عناصر و اجزای فرهنگ‌ها نیز این‌گونه‌اند.

۲۲

فرهنگ‌های مختلف، گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند. در طول زمان در یک سرزمین واحد، فرهنگ‌های متفاوتی پدید می‌آیند و در زمان واحد در سرزمین‌های متعدد، فرهنگ‌های گوناگونی شکل می‌گیرد.

ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی	توضیحات
قائل شدن به حقیقت	دفاع از حقانیت ارزش‌های خود
معنویت	پاسخ به نیازهای معنوی
عدالت و قسط	رعایت حقوق انسانی
حریت و آزادی	رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی
تعهد و مسئولیت	ایجاد روح تعهد و مسئولیت در انسان
عقلانیت	- پاسخ به پرسش‌های ثابت بشر - پاسخ به پرسش‌های متغیر بشر

۲۳

۲۴

انسان‌هایی که به عقاید دیگر انسان‌ها احترام بگذارند؛ به امنیت و حقوق دیگران تعرض نکنند؛ خود را در برابر دیگران مسئول بدانند؛ به کرامت همه‌ی انسان‌ها توجه کنند؛ به برابری انسان‌ها بدون توجه به قوم و گوره اهمیت دهند و ... انسان‌هایی که دارای روح تعهد و مسئولیت می‌باشند می‌توانند زمینه‌ی گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم آورند.

پیامد	نمونه‌ها	انواع فرهنگ‌ها براساس قابلیت جهانی شدن
جهانی شدن بدون سلطه‌گری	اسلام	دارای ارزش‌های عام و جهان‌شمول
(صهیونیسم) تسلط فرهنگ استکباری بر جهان	صهیونیسم	دارای ارزش‌های قومی و قبیله‌ای با نگاه سلطه‌جویانه
فراتر از محدوده قومی و منطقه‌ای خود نمی‌روند	اقوام ساکن آفریقا	دارای ارزش‌های قومی و قبیله‌ای بدون نگاه سلطه‌جویانه

۲۵

وفای به عهد، صداقت، پای‌بندی به حقیقت، عدل، آزادی و ...

۲۶

این‌که قومیت و گروه‌بندی‌ها نباید باعث جدایی و تبعیض بین انسان‌ها شود. فرهنگ مطلوب آن است که به سعادت همه‌ی انسان‌ها بیندیشد و خود را مقید به یک گروه، یا قوم خاص نداند.

۲۷

به طور مثال در حکومت امویان و عباسیان با این‌که فرهنگ و عقاید اسلامی بود ولی در عمل دنیاگرایی و قوم‌گرایی در رفتار حاکمان و بخش‌هایی از جامعه پیاده می‌شد یا مثلاً جوامعی که صحبت از حقوق بشر می‌کنند و آن‌را از آرمان‌های خود می‌دانند (مانند آمریکا) اما عملاً جنگ‌های خونین علیه سایر جوامع به راه انداخته‌اند، یا مسبب جنگ بین اقوام و جوامع شده‌اند مانند جنگ آمریکا علیه عراق یا تحریک عراق علیه ایران و برپایی جنگ ایران و عراق.

۲۸

فرهنگ اقوام ماد، پارس، پارت، ترک، کرد، بلوچ، لر، زرتشت، اسلام و ... از هر کدام برخی مناسک، زبان، اعیاد و سوگواری‌ها به جا مانده است.

۲۹